

## TAŞIYICININ CMR KONVANSİYONU'NDAN DOĞAN SORUMLULUĞU

Ülkemizin de 02.12.1994 gün ve 94/6322 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile katıldığı 04.01.1995 gün ve 22161 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Karayolu ve Milletlerarası Mal Nakliyatı Mukavelesi İle İlgili Anlaşma **(CMR)'nin 17/1 nci maddesi** uyarınca kural olarak taşıyıcı malları teslim aldığı andan teslim edilinceye kadar, bunların tamamen veya kısmen kaybindan ve vukubulacak hasardan sorumlu ise de, **aynı Konvansiyon'un 17/4-b bendinde** malların hatalı ambalajlanmış olması, **17/4- c bendinde ise** malların gönderici, alıcı veya bunlar adına hareket eden şahıslar tarafından taşınması, yüklenmesi, istif edilmesi veya boşaltılması hallerinde oluşan hasarlardan taşıyıcının sorumlu olmayacağı hükme bağlanmıştır.

Ancak, ambalajın hatalı olması veya yükleme ve boşaltmanın hatalı yapılması hallerinde bile taşıyıcının, malın emniyetle taşınmasını sağlamak üzere gereken her türlü tedbiri alması, anılan işlemlere nezaret etmesi, varsa hatalı ambalaja, yükleme ve boşaltmaya karşı çıkması, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun dürüstlük kuralına işaret eden 2 nci maddesi gereği olduğu gibi, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 20 nci maddesi gereğince, basiretli bir taşıyıcıdan beklenen davranışı göstermeli ve durumu gönderene veya alıcıya bildirerek gereken uyarı da bulunmalıdır.

**Dolayısıyla bu uyarının yapılmadığı hallerde zararın ambalaj, yükleme ve boşaltmadan sorumlu bulunan kimseler ile taşıyıcı arasında 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 44 üncü maddesi uyarınca paylaşılması gerekmektedir.**

Uygulamada taşıyıcının CMR Konvansiyonu'ndan doğan sorumluluklarını peşinen kaldıran özel sözleşmeler yapılmakta, bu sözleşmelerin ne derece geçerli olduğu yönünde farklı görüşler bulunması nedeniyle mahkemelerde verilen kararlarda da çeşitlilik arz etmektedir. Ancak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 28.03.2012 tarih ve 2012/11-68 E. – 2012/244 sayılı kararı ile bu konu açıklığa kavuşturulmuş özetlemek gerekirse;

Davacı (A) Sigorta Şirketi açtığı dava ile, sigortalısı (B) Şirketi tarafından "Nakliyat Emtia Abonman Sigorta Poliçesi" ile her türlü taşıma risklerine karşı sigortalanan "cam" emtiasının Türkiye'den Rusya'ya sevkini istendiği, yükleme ve istifleme sorumluluğu da taşıyıcıya ait olmak şartıyla sağlam ve tam olarak teslim edilen 9 adet cam emtiasının sefer esnasında kırılarak alıcısına teslim edildiği, **oluşan zararı tazmin ettiğini** belirterek, davalılar (H) taşıyıcı firma ve (C) sigortanın CMR sigortacısı olduğundan hasardan sorumlu tutulacağını ileri sürülerek rücu'an tazminat alacağının tahsilini talep etmiş, yerel mahkeme meydana gelen hasardan taşıyıcının sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle davayı reddetmiş, davacının temyizi üzerine Özel Dairede karar davacı lehine bozulmuş, ancak yerel mahkeme eski kararında direndiği için bu kez konu görüşülmek üzere Hukuk Genel Kurulu'na taşınmış, **sonuçta taşıyıcının sorumlu olduğuna karar verilmiştir.**

Esas olarak yüklemenin sorumluluğu gönderene ait olsa bile, tüm malların sevkiyat sırasında yol, güzergah ve iklim koşulları düşünülerek **taşıyıcının da** ambalajlama ve istifleme aşamasında gözetim görevi bulunduğu, taşıyıcının, malın emniyetle taşınmasını sağlamak üzere gereken her türlü tedbiri alması, varsa hatalı ambalaja, istiflemeye, yükleme ve boşaltmaya karşı çıkması, basiretli bir taşıyıcıdan beklenen davranışta bulunması ve durumu gönderene veya alıcıya bildirerek gereken uyarıda bulunması gerekmekte olup, bu uyarının yapılmadığı hallerde zararın ambalaj, istif, yükleme ve boşaltmadan sorumlu bulunan kimseler ile taşıyıcı arasında 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 44 üncü maddesi uyarınca paylaşılması gerektiği yasal zorunluluktur.

Dava konusu olayda gönderici Şirket ile taşıyıcı Şirket arasında düzenlenen Konşimento'nun 18 no'lu bölümünde "yükleme ve istifleme gönderen tarafından yapılmış olup, istiften kaynaklanan zararlardan nakliyecinin sorumlu olmadığını taraflar kabul ederler." Ve ayrıca 19/20 Özel Şartlar Bölümünde " Nakliyeciden tarafından sadece dış palet ambalajı kontrol edilebilmiş, paletin içindeki emtiaların ambalajlarının uygunluğu kontrol edilememiştir" açıklamasına yer verilmek suretiyle ....plakalı araçla Rusya Federasyonu'na cam ve sair inşaat malzemesinin taşınacağı kararlaştırılmıştır. Bu özel sözleşme ile taraflar taşıyıcının sorumluluğunu ortadan kaldırmak istemişlerse de; Sigorta ekspertiz raporunda hasarın istifleme hatasından kaynaklandığı ve yapılan istiflemenin nakliyeciden Firma sorumluluğunda olduğu bildirilmiştir.

**Sonuçta taşıyıcı ile gönderici arasında taşımacının sorumluluğunu hafifleten sözleşme koşulları,** CMR Konvansiyonu'nun "Sözleşmeye Aykırı Koşulların Hükümsüzlüğü" başlıklı 41 nci maddesi karşısında, **gönderen-taşıtan ile taşımacısı arasındaki hukuki ilişki bakımından hükümsüzdür.** Bu hüküm emredici bir hüküm olup, buna benzer hükümler, yurtiçi taşıma bakımından TTK'nun 766 Havayolu ile Uluslar arası taşıma bakımından Varşova Sözleşmesi'nin 32 nci maddesinde de yer almıştır. CMR Konvansiyonu'nun 41 nci madde hükümleri saklı tutulmuş olup, 40 ıncı madde ile taşımacıların kendi arasında yapacakları sözleşme bakımından, 37 ve 38 inci maddelerdeki haller dışında tam bir serbesti getirilmiştir.

**Dolayısıyla gönderen taşıtan ile taşımacı arasındaki Taşıma Sözleşmesi bakımından CMR Konvansiyonu, sözleşme serbestisi getirmemiş, aksine Konvansiyon'un hükümlerini doğrudan doğruya veya dolayısıyla ihlal eden her türlü koşul, anlaşma ve kayıt hükümsüz sayılmıştır.**

Ayrıca sigortalı ve Sigorta Şirketi'nin sorumlulukları farklı hukuki düzenlemelere tabi olduğundan, Sigorta Şirketi tarafından yanlış istiflenme nedeniyle oluşan hasarlar sigorta poliçesine eklenen CMR Umumi Hükümlerinin 3/ v. maddesi gereği teminat dışı bırakılmış olduğundan hatalı istifleme sonucu meydana gelen hasar bedeli taşıyıcının CMR Sigortacısı olan diğer davalı Sigorta Şirketi'nden talep edilmesi söz konusu olamaz.

Olayımızda da taşımacı ile gönderen taşıtan arasındaki sözleşme ile taşımacının müterafik kusurunu kaldırmaları, Konvansiyon'un anılan emredici hükmüne aykırı olduğundan hükümsüz addedilmektedir. Taşıma Sözleşmeleri'ndeki bu yönde konulan maddeler tarafları sorumluluktan kurtarmamaktadır. Sözleşmelerin bu husus göz önüne alınarak yapılmasında tarafların hukuki menfaati olduğu kanaatindeyim.

**A. Nurcan EROL**